

Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ulkoilualueen suunnittelulla varhaiskasvatuksessa

Jaana Isojärvi

Opinnäytetyö, AMK

Marraskuu 2024

Sosionomin tutkinto-ohjelma

Isojärvi, Jaana

Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ulkoilualueen suunnittelulla varhaiskasvatuksessa

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Marraskuu 2024, 27 sivua

Terveys- ja hyvinvointialat. Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Keuruun kaupunki. Keuruun kaupungille myönnettiin valtionavustusta päiväkotipihojen liikuntaedellytysten parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen. Avustus kohdentui päiväkotipiha-alueen muokkaamiseen varhaiskasvatukseen lasten fyysistä aktiivisuutta tukeväksi ympäristöksi ja päiväkodin niin sanotun alapihan luonnonmukaistamiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esiin piha-alueen käyttäjien, eli lasten tarpeet sekä toiveet, henkilöstön lapsista tekemiensä havaintojen perusteella.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusaineisto kerättiin lomakekyselynä hankepäiväkodissa toimivilta tiimeiltä. Tiimejä oli tutkimuksen ajankohtana yhdeksän ja kussakin tiimissä 3–5 varhaiskasvatuksen ammattilaista. Tutkimusta toteutettaessa oli tarkoituksenmukaista valita tutkittaviksi hankepäiväkodissa työskenteleviä ammattilaisia, sillä heillä oli paras mahdollinen tieto lasten toiminnasta piha-alueella. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

Tutkimustulokset toivat esiin sen, mitkä kohdat piha-alueella ovat haasteellisia lasten turvallisuuden näkökulmasta ja millaisilla muutoksilla turvallisuutta voisi parantaa. Lasten fyysistä aktiivisuutta lisäävinä toimenpiteinä tutkimukseen osallistuvat ehdottivat maanpinnan muokkaaminen monipuolisemmaksi, jolloin kiipeileminen ja mäen laskeminen mahdollistuisi. Tulokset osoittivat sen, että olemassa olevien puiden ja istutusten säilyttäminen oli toivottavaa ja niiden lisäksi haluttiin uusia istutuksia. Suuremmaksi kasvavat puut toisivat varjopaikkoja, nyt niin paahteiseen pihaan. Lasten mielikuvituksen ja leikin uskottiin rikastuvan luonnonmateriaalien tuomisella piha-alueelle.

Avainsanat (asiasanat)

Luonnonmukaisuus, päiväkotipiha, lasten hyvinvointi, laadullinen tutkimus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Isojärvi, Jaana

Supporting the overall well-being of children using planning an outdoor area in early childhood education

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, November 2024, 27 pages

Health and Welfare. Bachelor's Degree Programme in Social Service.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The thesis was commissioned by the city of Keuruu. The city of Keuruu has been granted a state subsidy for improving the physical conditions of kindergartens and making them more natural. The grant was allocated to the modification of the yard area of Aurinkolinna kindergarten into an environment that supports the physical activity of children of early childhood education age and to the so-called basic nature of the kindergarten.

The purpose of the thesis was to highlight the users of the yard area, i.e. the needs and wishes of the children, based on the observations made by the workers about the children.

The thesis was carried out as a qualitative study and the research material was collected as a questionnaire from the teams working in the project kindergarten. At the time of the study, there were nine teams, and each team had 3-5 early childhood education professionals. When conducting the research, it was appropriate to choose professionals working for the project day, as they had the best possible knowledge of children's activities in the yard area. The material was collected by means of thematization.

The research results brought out which points in the yard area are challenging from the point of view of children's safety and what changes could be made to improve safety. The active activity of children is increased as a measure by the proposals participating in the research to increase the physical versatility of the earth's surface, when climbing and lowering the hill are possibilities. The results showed that the preservation of existing trees and plantings was desirable and, in addition to them, new plantings were desired. Trees growing bigger would bring places of shade, now so hot in the yard. Children's imagination and play were believed to be enriched by bringing natural materials to the yard area.

Keywords/tags (subjects)

Naturalness, kindergarten, children's well-being, qualitative research

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Päiväkodin piha-alueen luonnonmukaistaminen ja sen vaikutus lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin	4
2.1	Luonnonmukaistamisen vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin	4
2.2	Päiväkotipiha varhaiskasvatuksen toimintaympäristönä	6
2.3	Lasten leikki ja muu toiminta luonnonmukaisesti rakennetussa ympäristössä	7
3	Varhaiskasvatusympäristön merkitys lasten fyysisen aktiivisuuden ja motorisen kehityksen tukemisessa	8
4	Tutkimuksen toteutus	11
4.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys	11
4.2	Aineiston keruu- ja analysointi menetelmät sekä tiedonhaku	11
4.2.1	Aineistonkeruumenetelmä	11
4.2.2	Aineiston analyysimenetelmä	12
4.2.3	Tiedonhaku	15
5	Tulokset	15
5.1	Piha-alueen turvallisuus	15
5.1.1	Kiinteät rakenteet	16
5.1.2	Pihan rajaaminen	17
5.2	Vastaajien esiin tuomat kehittämissuositukset koskien päiväkodin piha-alueita.....	18
5.2.1	Piha-alueen esteettömyys	18
5.2.2	Leikkialueet	19
5.3	Lasten fyysistä aktiivisuutta tukeva piha	21
6	Pohdinta	21
6.1	Eettisyys ja luotettavuus	21
6.2	Tulosten käyttökelpoisuus ja tulosten tarkastelu	23
6.3	Johtopäätökset ja kehittämissuositukset.....	27
	Lähteet	28
	Liitteet	30
	Liite 1. Aineistonkeruuseen liittyvä saatekirje	30
	Liite 2. Aineistonkeruulomakkeen kysymykset	32

1 Johdanto

Viime aikoina tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet, että luonnonmukainen ympäristö tukee ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Päiväkotipiha, jossa on luonnonmukaisia elementtejä lisää aikuisten ja lasten viihtyvyyttä, kohentaa mielialaa ja se innostaa lapsia liikkumaan sekä leikkimään monipuolisesti. (Valtionavustus päiväkotipihojen liikuntaedellytysten parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen 2023, 2.) Keuruun kaupunki haki ja sai valtionavustusta päiväkotien pihojen liikuntaedellytysten parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen. Hankerahoitusta myönnettiin jo olemassa olevien päiväkotien pihojen perusparantamiseen ja täydennysrakentamiseen. Kriteereitä rahoituksen myöntämiselle olivat muun muassa kestävän kehityksen- ja ilmaston muutoksen aiheuttamien haasteiden huomioiminen. Hankkeen valmisteluun tuli osallistua kunnan liikuntatoimen, tilapalveluiden sekä varhaiskasvatuksen ja mahdollinen yhteisöllinen kehittäminen nähtiin eduksi. Myös perheiden, lasten ja henkilökunnan osallisuutta prosessiin tarkasteltiin. (Valtionavustus päiväkotipihojen liikuntaedellytysten parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen 2023, 2–3.)

Hankepäiväkodin piha-alue on koettu haastavaksi lasten toiminnan kannalta, jo lähes sen rakentamisesta asti. Piha on jaettu 4 erilliseen sektoriin, jotka on rajattu aidoilla. Muun muassa näiden rajausten tarpeellisuutta tutkittiin opinnäytetyön lomakekyselyssä. Keuruun kaupunki sai valtionavustusta päiväkotipihojen luonnonmukaistamiseen ja liikuntaedellytysten parantamiseen loppuvuodesta 2023. Hankkeen rahoituksesta suurin osa kohdentuu päiväkodin, niin sanotun alapihan luonnonmukaistamiseen ja lasten liikuntaedellytysten parantamiseen, mutta on tärkeää huomioida myös piha-alueen muut kohteet. Turvallisuus tulee ottaa huomioon, mutta lasten luova leikki ja liikunnalliseen elämäntapaan motivointi, ovat merkityksellistä tiedostaa piha-aluetta suunniteltaessa.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja tutkimustyön tulosten avulla pyritään saamaan vastaus tutkimuskysymykseen, joka on, kuinka päiväkodin pihasuunnittelulla ja luonnonmukaistamisella voidaan tukea lasten fyysistä aktiivisuutta sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tutkimustuloksia hyödynnetään hankkeessa, jonka tavoitteena on tuottaa päiväkotipiha, joka motivoi lapsia liikkumaan ja käytettävät rakennusmateriaalit ovat pääosin luonnonmukaisia, mutta myös turvallisia. Lomakekysymykset koostuivat, jo olemassa olevien välineiden sijoittelusta ja säilyttämisessä piha-alueella, uusien välineiden hankinnan tarpeellisuudessa ja siitä, mitä nämä välineet voisivat olla.

Kysymyksillä haettiin tietoa myös leikkialueitten rajaamisiin liittyviin seikkoihin sekä siihen, mitkä kohdat pihassa haastavat lapsia, joko toiminnan tai viihtyisyyden näkökulmasta.

Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössä ovat, ”lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi”, ”lapsen fyysimotorisen kehityksen tukeminen” sekä ”luonnonmukaisuus”. Teoreettinen viitekehys muodostuu lapsen fyysimotorisen kehityksen tarkastelusta, varhaiskasvatuksen toimintaympäristöistä sekä luonnonmukaisuudesta ja sen vaikutuksista lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja oppimiseen. Tietoperustan tiedonhaku toteutettiin vuoden 2024 aikana hyödyntäen janet.fi, keski finna sekä google Scholar tietokantoja. Tiedonhakuprosessia kuvataan opinnäytetyön tiedonhaku luvussa (4.2.3.) tarkemmin.

Ihmiset elävät nykypäivänä varsin kaupungistuneessa ympäristössä, jossa rakennuksia on tiiviisti sijoitettuna, eikä tilaa luonnolle ole juurikaan jätetty. Tutkittu tieto luonnon hyvinvointia tukevista vaikutuksista lisääntyy jatkuvasti. Luonnon hyvinvointivaikutukset eivät kohdennu tietyn ikäisiin ihmisiin, vaan niistä hyötyvät kaikki. Jokaisella kunnalla on lakiin kirjoitettu velvollisuus edistää sen asukkaiden hyvinvointia ja tätä voidaan edesauttaa suunnittelemalla kaupungin viherympäristöt huolella. Varhaiskasvatus on tärkeässä roolissa, kun luodaan lasten luontosuhdetta. (Elämänmittainen lähivihreäpolku 2020, 7.) Tutkimus on ajankohtainen ja aihe yhteiskunnallisesti merkittävä. Lasten tulisi saada mahdollisuus liikkua monipuolisesti sekä kotona että varhaiskasvatuksessa. Sainio, Pajulahti, Sajaniemi (2021, 197) tuovat esiin lasten luontaisen liikkumisen vähentymisen ja passivoivan elämäntavan, jonka yhtenä syynä voidaan pitää digilaitteita. Parikka-Nihti ja Ek (2024, 96) suuntaavat katseen myös tulevaisuuteen. Tämän hetken lapset ovat tulevaisuuden aikuisia, jotka ehkä pystyvät vastaamaan haasteisiin, joita meillä on liittyen esimerkiksi ilmastonmuutokseen, biodiversiteettikriisiin sekä demokratia ja turvallisuusongelmiin.

2 Päiväkodin piha-alueen luonnonmukaistaminen ja sen vaikutus lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

2.1 Luonnonmukaistamisen vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi sisältää psyykkisen, sosiaalisen sekä fyysisen hyvinvoinnin. Lapselle tarjotaan mahdollisuus monipuoliseen liikkumiseen, terveelliseen ravintoon sekä fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvalliseen kasvuympäristöön. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 33.) Nopeasti lisääntynyt tutkimustieto luonnon kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevista vaikutuksista osoittaa, että luonnossa oleskelulla voi olla laajempaakin vaikutusta lasten kehityksen ja oppimisen tukemisessa. (Parikka-Nihti, Ek 2024, 26).

Luonnonmukaistaminen rakennetussa ympäristössä tarkoittaa luonnonmukaisten pintamateriaalien käyttöä, luontopohjaisten elementtien tuontia piha-alueelle ja monipuolisen kasviston valintaa. Turvallisuus tulee huomioida. (Valtioneuvosto 2023.) Luonnonmukaistaminen tukee lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia monella eri tapaa. Se vaikuttaa lasten luontosuhteeseen, hyvinvointiin sekä leikkiin. Luonnonmukaiset materiaalit edesauttavat lapsia muun muassa käyttämään mielikuvitusta sekä liikkumaan monipuolisemmin. (Sinkkonen, Tahvonen, Puhakka, Roslund 2019, 2.) Suomalainen monitieteellinen tutkijaryhmä on arvioinut, että luonnolla on merkittävää potentiaalia kansanterveyden edistämiseksi. Monimuotoinen kaupunkiviherympäristö elvyttää ja tuottaa mielellistä lapsille. Sillä on myös rauhoittava vaikutus ja se tuottaa monipuolisia aistikokemuksia. Lasten itsesääntelyn taidot sekä itsetunto kohenee. Lapsena koettu luonnon moninainen kokeminen voi näkyä positiivisena vaikutuksena muun muassa mielenterveyteen aikuisuudessa. (Elämänmittainen lähivihreäpolku 2020, 37–38.)

Kaasinen, Myllyniemi (2023, 74–75) tuovat esille sen, kuinka oman kehon käyttäminen tukee oppimista ja liikunnallisella elämäntavalla on yhteys muun muassa tarkkaavaisuuden säätelyyn. Ulkona mahdollistuu moniaistillinen ja elämyksellinen toiminta. Parikka-Nihti ja Ek (2024, 27) toteavat teoksessaan, onni olla ulkona- luonto ja kestävyyskasvatus varhaislapsuudessa, miten varhaiskasvatuskäiset lapset, joiden kehon käyttö on kokonaisvaltaista ja he tarvitsevat paljon fyysistä tilaa leikkiin, hyötyvät luonnon tarjoamasta tilasta. Luontoympäristö itsessään mahdollistaa lapsen omien vahvuuksien esiin tuomisen ja siellä lapset saavat kokea voimaantumista ja osallisuutta. Ah-

taissa tiloissa syntyy herkemmin sosiaalisia ristiriitatilanteita johtuen siitä, että sisällä lasten toimintaa joudutaan rajoittamaan. Kuo, Barnes & Jordan (2019) toteavat että, kautta aikojen intuitio on kertonut ihmisille, että luonto on lapsille hyväksi. Tutkimukset osoittavat, että tämä pitää paikkansa. Luonnolla on elvyttävä vaikutus ja se vaikuttaa lasten keskittymiskykyyn sekä oppimiseen. Luonnon vaikutukset impulsiiviseen käyttäytymiseen näkyvät luonnossa oleskellessa tai pian luonnossa oleskelun jälkeen. Lapset ovat rauhallisempia ja he kykenevät säätelemään toimintaansa paremmin.

Luontoympäristö vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lasten hyvinvointiin ja oppimiseen. Luontoympäristössä lapsi joutuu tekemään itsenäisiä johtopäätöksiä, havainnoimaan sekä suunnittelemaan toimintaansa. Tämä vahvistaa lasten kognitiivisia taitoja. Kognitiivisten taitojen lisäksi lasten kielelliset kyvyt voivat kehittyä luontoympäristössä. Konkreettisten ilmiöiden ja luonnonmateriaalien ihmettely yhdessä aikuisen kanssa lisää lasten ymmärrystä asioiden saadessa nimen. Eri oppimistyytlejä yhdistelemällä ja itsenäisesti tietoa keräämällä lapset voivat kokea onnistumista ja tuoda esiin omia vahvuuksiaan. Tämä motivoi lapsia myös uuden oppimiseen kaikilla tasoilla. (Parikka-Nihti, Ek 2024, 27.)

Kaupungistumisen ja luontoalueiden kaventumisen myötä ihmisten kosketus luontoon on vähentynyt. Luontokosketuksella on monien tutkimusten mukaan vaikutusta ihmisten terveyteen, kuten immuuni- ja autoimmuunisairauksien syntymiseen. Tutkimuksissa on nostettu esiin myös suoliston mikrobiston ja henkisen hyvinvoinnin välinen yhteys. Arvion mukaan jopa viides kehittyneen maan ihminen kärsii erilaisista immuunivälitteisestä sairaudesta, kuten allergiasta, astmasta tai 1 tyypin diabeteksestä. Immuunijärjestelmä kehittyy pitkälti juuri varhaislapsuudessa ja sen vuoksi uudenlaisia keinoja lasten luontokosketuksen lisäämiseksi tarvitaan. Päiväkotien ja koulujen pihat ovatkin keskiössä, kun mietitään miten lisätä lasten mikrobiotistusta ja luontokosketusta. Tärkeänä voidaan pitää myös sitä, että luonnon tuominen lähelle lapsia lisää hyvinvointivaikutusten saavutettavuutta. Pienten lasten kanssa kauemmas metsään lähteminen voi olla haastavaa. (Puhakka, Grönroos, Roslund, Parajuli, Saarenpää, Soininen, Sinkkonen 2019, 1–4.)

2.2 Päiväkotipiha varhaiskasvatuksen toimintaympäristönä

Oppimisympäristöistä puhutaan, kun kuvataan varhaiskasvatuksen, tarpeen mukaan muunneltavissa olevaa toimintaympäristöä. Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristöt sisältävät psyykkisen, fyysisen sekä sosiaalisen ulottuvuuden. Oppimisympäristöt rakentuvat henkilöstön ja lasten yhteistyönä ja niissä huomioidaan muun muassa tasa-arvoisuus, osallisuus ja monipuolinen oppiminen. Erilaiset oppimisympäristöt antavat lapsille mahdollisuuden kokea ja käyttää mielikuvitusta, mutta myös mahdollisuuden rauhoittumiseen ja lepoon. Piha-alueet, luonto, leikkipuistot sekä muu rakennettu ympäristö toimivat oppisympäristöinä, joissa lasten luontainen tutkimisenhalu ja leikki mahdollistuvat. Luontoympäristö toimii myös liikunta- ja luontoelämysten oppimisen paikkana. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 36–37.) Pedagoginen toimintaympäristö on päivittäin muuttuva ja se rakentuu arjen toiminnoissa aikuisten ja lasten välillä. Siihen vaikuttaa myös elettyvä yhteiskunta ja kulttuuri. Varhaiskasvatusympäristö rakentuu tiedostetusti sekä tiedostamatta ja samalla tuotetaan arvoja sekä kulttuurisia perusperiaatteita. Yhteiskunnalla on omat vaatimuksensa varhaiskasvatuksen pedagogiseen toimintaympäristöön. Varhaiskasvatuksen ohjaavat asiakirjat kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, korostavat lapsen osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa toimintaympäristöön. (Koivula, Siippainen, Eerola-Pennanen 2022, 291–292, 298–299.)

Päiväkotipihojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon voimassa olevat rakennus- ja turvallisuusmääräykset sekä niissä tulee huomioida pihan käytettävyys kaikkina vuodenaikoina. Monipuoliset maastonmuodot lisäävät lasten toiminnallisuutta, mutta liian jyrkät korkeuserot ovat turvallisuusriski. Voimakkaat tasoerot tulee rajata kaiteilla tai sopivalla kasvustolla tai niiden tilalle tulee sijoittaa putoamista vaimentavaa materiaalia. Piha-alueella olevien leikkivälineiden tulee olla turvallisia ja niiden alustoina toimivien rakenteiden iskuja vaimentavia ja muutoinkin tarkoituksen mukaisia. Välineiden turvallisuudesta ja kunnosta vastaa kiinteistön omistaja/ylläpitäjä, mutta päiväkodin henkilöstön tulee tarkastella leikkivälineitä silmämääräisesti esimerkiksi kulumisen tai ilkivallan varalta. (Saarsalmi 2008, 67; Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta 2017, 18§.)

Päiväkotipihoja rakennettaessa on hyvä huomioida käytettävät materiaalit ja niin sanottu hierarkkinen rakennusmalli. Suunnitteluvaiheessa on suositeltavaa huomioida viherrakennusmateriaalien

kulutuksen kestävyys ja niiden sisältämä monipuolinen mikrobiyhteisö. Kulutusta kestävät materiaalit olisi hyvä sijoittaa lähelle pääovia ja siitä pikkuhiljaa edetä kohti luonnonmukaisempia materiaaleja. Vyöhykkeisellä rakennussuunnittelulla voidaan piha-alueelle tuoda materiaalia, joka lisää lasten luontokosketusta, mutta samalla lisätä materiaalin kulutuksen kestävyyttä. Monipuolisesti käytetyt materiaalit kuten turvahake, joka korvaa turvahiekan sekä puunrungot ja hajoamaan jätetyt lehtikasat monipuolistavat maaperän mikrobistoa. (Elämänmittainen lähivihreäpolku 2020, 26; Puhakka ym. 2019, 4.)

ADELE- hankkeen tutkijaryhmä yhdessä Puhakka, Rantala, Roslund, Rajaniemi, Laitinen, Sinkkonen (2019, 1, 12) ovat tuottaneet tutkimustietoa koskien päiväkotien viherpihojen terveyshyötyjä. Hankkeessa tuotettiin kuusi päiväkotipihaa, joissa käytettiin luonnonmukaisia rakennusmateriaaleja kuten kummaa, turveharkkoja sekä rakennettiin kasvulavoja, joissa voidaan kasvattaa kasviksia ja kukkia. Kun lapset pääsevät kasvattamaan ja hoitamaan itse erilaisia kasveja, voi se myöhemmin vaikuttaa heidän asenteisiinsa ympäristön tilaa koskevissa asioissa. Tutkimustulokset osoittivat muun muassa sen, että luonnonmukaisesti rakennettu päiväkotipiha rohkaisi lapsia monipuoliseen leikkiin, mutta se myös mahdollisti laajemman pedagogisen toiminnan toteuttamisen opettajien näkökulmasta. Kuo, Barnes & Jordan (2019) kertovat, että mitä vihreämpi piha-alue, sitä paremmat oppimisen tulokset ovat.

2.3 Lasten leikki ja muu toiminta luonnonmukaisesti rakennetussa ympäristössä

Leikki on lapselle ominainen tapa toimia ja sen merkitys syntyy leikistä itsessään. Leikin avulla lapsi tutkii ja toimii omassa ympäristössään, luoden samalla sosiaalisia suhteita. Leikin avulla lapsi jäsentää kokemaansa ja voi käsitellä sen avulla vaikeitakin kokemuksia. Varhaiskasvatuksessa lapselle tulee olla mahdollisuus leikkiin, juuri hänen taitojansa vastaavalla tavalla. Yhdessä toisten lasten kanssa ja aikuisen tukemana lapsi saa itselleen fyysisesti ja psyykkisesti turvallisen ympäristön leikkiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 43.) Kokopäiväpedagogiikan näkökulmasta leikki luontoympäristössä antaa mahdollisuuden pitkäkestoiseen leikkiin. Kaikkea ei tarvitse siivota pois, vaan leikkiä voi jatkaa myöhemmin. Henkilöstön näkökulmasta tällainen leikki antaa mahdollisuuden havainnoida ja dokumentoida lasten kehitystä ja oppimista sekä ymmärtää lasten sosiaalisten suhteiden tuen tarpeita. (Parikka-Nihti, Ek 2024, 169.)

Varhaiskasvatusikäinen lapsi oppii ympäristössä leikkimällä, tutkimalla ja liikkumalla. Leikin avulla voidaan rakentaa lapsen ympäristösuhdetta monipuoliseksi ja rikkaaksi. Lasten ajatukset voivat tuoda uusia näkökulmia myös aikuisille, jos niille annetaan tilaa ja aikaa. (Hujala, Turja 2012, 213.) Luontoympäristössä pedagoginen toiminta nousee lapsista itsestään. Lasten luontainen tapa ihmetellä ja tutkia voi ohjata henkilöstöä tutkimaan ilmiöitä lasten kanssa monipuolisemmin. Tässä toiminnassa lasten sosiaalisella vuorovaikutuksella on tärkeä osa, vain sen avulla tutkittava ilmiö voi siirtyä lasten leikkiin. (Parikka-Nihti, Ek 2024, 90–91.)

Lapsille tulee tarjota leikkejä, jotka tarjoavat hallittuja riskejä. Esimerkiksi puissa kiipeily edistää lapsen kykyä tunnistaa ja käsitellä vaaratilanteita. Luontoympäristössä toimiminen innostaa lapsia leikkiin, se kehittää lapsen sosiaalisia taitoja ja kasvattaa keskittymistä. Päiväkodin pihaan voidaan luoda edellytyksiä pienimuotoiseen viljelytoimintaan ja kasvien hoitoon. Tämä lisää sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta. (Elämänmittainen lähivihreäpolku 2020, 42,52.) Parikka-Nihti ja Ek (2024, 28–29) puhuvat kansainvälisestäkin tutkitusta risky play, eli riskileikistä. Riskileikki pohjautuu ihmisten luontaiseen toimintaan, jonka myötä, ottamalla riskejä, ihminen on oppinut liikkumaan kävellen, juoksemaan, pyörilemään tai muutoin liikkumaan monipuolisesti sekä tutustumaan toisiin ihmisiin. Lapset tutkivat, toimivat ja ihmettelevät heitä kiinnostavia asioita ja he seuraavat näin luonnollisia oppimisimpulssejaan. Ottamalla riskejä lapsi saa kokea iloa ja jännitystä ja hänen minäpystyvyytensä sekä itseluottamuksensa kasvaa. Mikäli lapsi ei ole saanut kokea turvallista aikuisen tukemaa riskileikkiä, on sanottu, että hän mahdollisesti hakeutuu myöhemmin olosuhteisiin ja paikkoihin, joista hän saa näitä jännityksen kokemuksia.

3 Varhaiskasvatusympäristön merkitys lasten fyysisen aktiivisuuden ja motorisen kehityksen tukemisessa

Fyysinen aktiivisuus on lihastyötä, joka on tahdonalaista sekä tarkoituksenmukaista ja se kuluttaa energiaa. Fyysistä aktiivisuutta voidaan tutkia monilla erilaisilla mittareilla ja laitteilla. Näiden menetelmien käyttö on kuitenkin kallista ja varhaiskasvatusikäisiä lapsia tutkittaessa myös eettisesti herkkää. Tutkijat ovatkin pyrkineet käyttämään menetelmiä, kuten havainnointi ja fyysisen aktiivisuuden intensiteetin arviointi. Erilaiset kyselytutkimukset arvioinnin tukena auttavat konkretisoimaan tutkittavia asioita. (Sääkslahti 2015, 125.)

Lasten fyysinen aktiivisuus on yhteydessä muihin terveyden peruspilareihin, joita ovat uni ja ruokailu. Näiden asioiden välisen yhteyden tunnistaminen ja tukeminen on tärkeässä osassa, kun miettii lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Liikkuminen on lapsille luontaista ja lapset hakeutuvatkin puuhiin, joissa he voivat liikkua. Sanotaankin, että pohja liikunnalliselle elämäntavalle luodaan jo lapsuudessa. (Sainio, Pajulahti, Sajaniemi 2021, 7.) Jo pidemmän aikaa lasten fyysistä aktiivisuutta tutkineet tutkijat ovat olleet huolissaan alle kouluikäisten lasten fyysisen aktiivisuuden vähenemisestä. Vähäinen fyysinen aktiivisuus altistaa lasta ylipainolle ja se vaikuttaa negatiivisesti aineenvaihduntasairauksien, kuten diabetes ja sydän- ja verisuonitautien esiintyvyyteen. Fyysisellä aktiivisuudella on merkittävä vaikutus lasten normaalille kasvulle ja kehitykselle. Se edistää lasten kognitiivisia toimintoja eli se tukee oppimista. Viimeaikaisissa tutkimuksissa on tullut esiin, että alle kouluikäisillä lapsilla esiintyy tuki- ja liikuntaelinvaivoja. Selitys tähän löytyy mahdollisesti siitä, että lapset istuvat ja ovat paikallaan enemmän kuin ennen. (Sääkslahti 2015, 125–126.) Koivula, Siippainen, Eerola-Pennanen (2022, 146–147) nostavat esiin lasten oikeuden fyysisesti aktiiviseen leikkiin sekä liikuntakasvatukseen varhaiskasvatuksessa. He viittaavat tekstissään varhaiskasvatustalakiin 540/2018, varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksiin 2016 sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2022. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä on rakentaa toiminnan sisällöt sekä päivän rakenne siten, että lapsilla on mahdollisuus nauttia liikkumisesta ulkona ja sisällä päivän aikana. Toiminnan suunnittelussa huoltajien näkemykset lapsen edellytyksistä ja mahdollisuuksista fyysisesti aktiiviseen leikkiin ja liikkumiseen tulee huomioida. Tähän lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen yhdessä huoltajien kanssa, antaa erinomaiset mahdollisuudet.

Varhaiskasvatuskäikäinen lapsi on iältään n. 1–6-vuotias. Ensimmäisen ikävuoden aikana lapsi kehittyy nopeasti ja yksivuotias kävelee usein jo tuettuna tai ilman tukea. 1,5–2-vuotias lapsi juoksee hieman haparoiden, harjoittelee kiipeämistä portaissa tukea apuna käyttäen, liikkuu sivuttain ja voi ottaa askelia myös takaperin. Kaksivuotias osaa potkaista- ja heittää palloa. Heittämisessä hän käyttää kahta kättä ja hän harjoittelee pallon kiinni ottamista. (Pihlaja, Viitala 2018, 259–260.)

Kolmevuotias lapsi harjoittelee edelleen juoksua, pallon heittoa ja sen kiinni ottamista, kävelyä eteen sekä taaksepäin. Perusliikuntataidot ja karkeamotoriikka vahvistuvat hiljalleen. Neljävuotiaana lapsi hyppii yhdellä jalalla ja hän kykenee nopeisiinkin suunnan muutoksiin liikkueessaan. Pallon heittäminen yhdellä kädellä onnistuu ja pallon kiinni ottaminen on melko varmaa. Keinuminen,

kiipeily ja kantapäillä ja varpailla kävely sujuu nelivuotiaalta yleensä hyvin. Harjoittelua kuitenkin vaaditaan edelleen. (Pihlaja, Viitala 2018, 259–260.)

5–6- vuotias lapsi on motorisesti taitava ja liikkuminen alkaa olla varmaa. Liikkeissä on joustavuutta ja esimerkiksi pallon potkaiseminen juostessa onnistuu. Välineen käsittelytaidot kehittyvät niin, että lapsi voi pelata erilaisia maila- ja pallopelejä. (Pihlaja, Viitala 2018, 259–260.)

Liikunta ja tiede lehden artikkelissa (Sääkslahti, Niemistö, Nevalainen, Laukkanen, Korhonen, & Juutinen-Finni 2018, 1–2) kerrotaan tutkimusten perusteella sillä olevan merkitystä lapsen motoriseen kehitykseen, millaiset liikkumisen mahdollisuudet ja muu fyysinen ympäristö lapsella on. He tekivät tutkimuksen 37 satunnaisesti valittuun päiväkotiin, varhaiskasvatukseen suunnatulla kyselylomakkeella. Tutkimuslomake lähetettiin päiväkodin johtajalle ja siinä olevien kysymysten avulla kerättiin tietoa muun muassa liikunnan vuosisuunnitelmasta, lasten vapaan leikin määrästä sisällä ja ulkona, päiväkodin ulko- ja sisäliikuntapaikoista sekä käytettävissä olevista liikuntavälineistä. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet sen, että mitä enemmän lapset saavat toimia ulkona, sitä taitavampia he ovat motorisesti ja he ovat myös fyysisesti aktiivisempia. Sääkslahti (2015, 133) on tullut teoksessaan samanlaisiin johtopäätöksiin. Ulkona leikkiminen antaa lapselle tilaa ja mahdollisuuden olla fyysisesti aktiivisempi. Lapsen ei tarvitse varoa niin paljon törmäämistä tai että jotain menee rikki. Ulkona lapsi voi myös hyödyntää sellaisia välineitä, joita sisätiloissa ei voi käyttää kuten laudanpätkiä tai kovia palloja.

Kun ajatellaan lasten motorista kehitystä, koostuu se useista eri osa-alueista. Motoriseen kehityksen vaikuttaa muun muassa lapsen ikä ja sukupuoli. Tarkasteltaessa asiaa tehdyn tutkimuksen näkökulmasta, vaikuttaa lasten motoristen taitojen kehittymiseen myös päiväkotipihaan koko sekä alustojen materiaali. Mitä suurempi piha-alue on, sitä paremmin lapset hallitsevat välineen käsittelytaidot. Ja mitä enemmän piha-alueella on käytetty erilaisia alusta materiaaleja, näytti se olevan yhteydessä heikompaan välineen käsittelytaitoon sekä liikkumistaitoihin. Tutkimus osoitti, että päiväkotien piha-alueet vaihtelivat suuresti ja myös siinä oli vaihtelua, oliko päiväkodin lähellä niin sanottua lähimetsää. Noin puolet päiväkotien piha-alueista oli pinnanmuodoiltaan lähes tasaisia. Vain 11 % päiväkodin pihaan pinnan muotojen vaihtelu oli monipuolista. Piha- alueen alustoina

toimi yleensä kolmen eri materiaalin yhdistelmä. Materiaaleja olivat hiekkaa, asfaltti, betoni, erilaiset laatat sekä nurmikko. Erilaisia kiinteitä välineitä löytyi pihoista 3–8 kappaletta. Näistä yleisimpiä olivat hiekkalaatikot, keinut, kiipeilytelineet ja liukumäet. (Sääkslahti jne. 2018, 3–4.)

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää valtionavustusta, päiväkotipihojen liikuntaedellytysten parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen, saanen päiväkodin piha-alueen muutostarvetta. Opinnäytetyö tuo esiin ne kohdat pihassa, jotka erityisesti kaipaavat muutosta henkilöstön, lapsista tekemiensä havaintojen pohjalta. Tavoitteena tutkimuksella oli kerätä vastauksia yhdeksältä päiväkodissa toimivalta tiimiltä. Piha-alueen suunnittelusta vastaava taho voisi hyödyntää tuloksia omassa työssään.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykseksi muodostui: kuinka päiväkodin pihasuunnittelulla ja luonnonmukaistamisella voidaan tukea lasten fyysistä aktiivisuutta sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia.

4.2 Aineiston keruu- ja analysointi menetelmät sekä tiedonhaku

4.2.1 Aineistonkeruumenetelmä

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen ja siinä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineiston keruumenetelmänä laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää useita eri menetelmiä itsenäisesti tai rinnakkain. Yleisimpiä menetelmiä ovat haastattelu, kysely sekä havainnointi. Menetelmä valitaan tutkittavan ongelman sekä käytettävissä olevien resurssien mukaan. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei ole tuottaa tilastollista yleistystä vaan sen tarkoitus on kuvata ilmiötä tai tapahtumaa. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 83, 98.)

Tutkimuksen aineiston keruu tapahtui lomakekyselynä. (Liite 2.) Aineistosta on tehty aineistonhallintasuunnitelma. Kyselylomakkeen käyttö on menetelmä, jota käytetään kvalitatiivisessa aineistonkeruussa. (Tuomi, Sarajärvi 2024, 65.) Kyselylomakkeita oli yhdeksän kappaletta ja ne sisälsivät saatekirjeen tutkittaville (Liite 1.) Kyselylomakkeiden määrä perustui päiväkodin senhetkisten tiimien lukumäärään. Jokaisessa tiimissä työskenteli kolmesta neljään työntekijää ja tarkoitus oli,

että koko tiimi vastaa kysymyksiin yhdessä. Lomakkeeseen on voinut siis vastata kustakin tiimistä yhdestä neljään henkilöä. Tutkimus kohdentui päiväkodin piha-alueen uudistamiseen, jolloin oli perusteltua toteuttaa kyselytutkimus nimenomaisen päiväkodin senhetkisellem henkilöstölle. Tarkoituksena oli toteuttaa kyselylomakkeiden jako tiimeihin huhtikuussa 2024. Tutkimuslupa toimeksiantajalta saapui opinnäytetyön tekijälle huhtikuun 2024 lopussa ja kyselylomakkeet jakautuivat tiimeihin toukokuun 2024 alussa. Vastausaikaa oli viikko ja tässä ajassa palautettuja kyselylomakkeita oli viisi kappaletta. Vastausaikaa jatkettiin vielä viikolla, jolloin vastauksia palautui lisää kolme kappaletta. Näin ollen yhdeksästä kyselylomakkeesta kahdeksan palautui opinnäytetyön tekijälle. Kyselylomakkeet palautettiin opinnäytetyötä tekevän työntekijän lukolliseen lokeroon anonyymisti, joten tiedossa ei ole mikä tiimi jätti vastaamatta ja miksi.

4.2.2 Aineiston analyysimenetelmä

Aineiston analyysimenetelmänä laadullisessa tutkimuksessa käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. (Tuomi, Sarajärvi 2018). Kyselylomakkeiden vastaukset pelkistettiin ryhmiin, jonka jälkeen pelkistetystä aineistosta muodostettiin alaluokkia ja niistä yläluokat. Pelkistämällä eli redusoinnilla tarkoitetaan sitä, että alkuperäisestä aineistosta poistetaan tutkimuksen kannalta epäolennainen pois. Tarkoitus on, että sisältö pysyy muuttumattomana, mutta se on tutkimuksen kannalta pelkistetty. On huomioitavaa, että samasta alkuperäisilmaisusta voi syntyä useampi pelkistys. Pelkistämisen jälkeen aineisto klusteroidaan eli aineisto ryhmitellään. Ryhmittelyllä luodaan aineistosta tiivistetty kuvaus, joka muodostaa tutkimuksena olevan kohteen perusrakenteen ja alustavia kuvauksia ilmiöstä. (Tuomi, Sarajärvi 2018,92.)

Tässä tutkimuksessa tutkija luki aineiston läpi useaan kertaan, jonka jälkeen alkuperäiset ilmaisut kirjoitettiin Wordiin kunkin kysymyksen alle. Tämän jälkeen jokainen alkuperäisilmaisu pelkistettiin. Pelkistetyn aineiston sisältöä kuvaava termi muodosti alaluokan, ja alaluokat muodostivat lopuksi vielä yläluokan. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistoa käsiteltäessä saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 94). Aineiston analyysistä jätettiin pois vastaukset, jotka eivät vastanneet kysymykseen.

Analyysiprosessin tarkoituksena on luoda selkeä kuva tutkittavasta ilmiöstä. Aineistoa käsitellään siten, että tutkittava materiaali hajotetaan osiin, osia käsitteellistetään ja kootaan lopuksi loogiseksi kokonaisuudeksi. Tutkittavasta aineistosta ei kuitenkaan katoa sen sisältämä informaatio. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 122.)

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistys
-Keinualue, lapset juoksee alle	-Keinualue rajaamaton
	-Lapset juoksevat alle
-Aidan ali ja yli pääsee	-Aita liian matala
	-Aidan alaosa liian avoin

Kuvio 1. Esimerkki redusoinnista eli pelkistämisestä.

Pelkistämävaiheessa on huomioitava, että yhdestä lauseesta voi muodostua useampia pelkistystyyppejä. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 124). Kuvio 1. tuo esiin mitkä kohdat päiväkodin pihassa ovat haasteellisia lasten turvallisuuden näkökulmasta. Koko aineisto käytiin läpi pelkistämällä. Tämän jälkeen pelkistetty aineisto ryhmiteltiin alaluokkiin.

Pelkistys	Alaluokka
-Keinualue rajaamaton	
-Lapset juoksevat alle	-Keinualue turvaton
-Aita liian matala	
-Aidan alaosa liian avoin	-Aitojen rakenteet mahdollistavat karkaamisen

Kuvio 2. Esimerkki aineiston ryhmittelystä alaluokkiin.

Pelkistuksen jälkeen opinnäytetyön tekijä jatkoi aineiston ryhmittelyä alaluokkiin. Ryhmittelyssä aineistoa käydään huolellisesti läpi ja siitä etsitään samankaltaisuuksia, mutta mahdollisesti myös eroavaisuuksia. Alaluokkien nimeämisessä käytetään sisältöä kuvaavaa käsitettä. Käsite voi syntyä tutkittavan ilmiön ominaisuudesta, piirteestä tai käsityksestä. Aineisto alkaa tiivistyä, koska tutkitavasta aiheesta muodostuu yleistyneitä käsitteitä. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 124.)

Alaluokka	Yläluokka
-Keinualue turvaton	
-Aitojen rakenteet mahdollistavat karkaamisen	-Piha-alueen turvallisuus

Kuvio 3. Esimerkki aineiston ryhmittelystä yläluokkiin.

Yläluokka tässä opinnäytetyössä on yhteydessä tutkimustehtävään. Aineistoa käsitellessä tulee huomioida, että yhteys alkuperäiseen dataan säilyy. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 127).

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka
-Keinualue, lapset juoksee alle. -Keinualueet liian pieniä -Tarvittaisiin turvallisen aidattu keinualue	- keinualue rajaamaton -lapset juoksevat alle - keinualue pieni - keinualue rajaamaton	-Keinualue turvaton	-Piha-alueen turvallisuus

Kuvio 4. esimerkki aineiston klusteroinnista eli ryhmittelystä.

4.2.3 Tiedonhaku

Tiedonhaku toteutettiin kirjaamalla aiheeseen liittyviä sanoja ja lausekkeitä ylös paperille. Tämän jälkeen suoritettiin opinnäytetyön tietoperustan tiedonhaku. Tiedonhakuun käytettiin tietokantoja, joita olivat Janet.fi, Theseus, Julkari sekä Google Scholar. Scholaria käytettäessä on perehdyttävä aineiston laadullisuuteen huolellisesti. Hakulausekkeitä olivat esimerkiksi *”Luonnonmukaisuus AND päiväkotit”* ja *”liikunta AND päiväkotipiha”*. Hakulausekkeitä ja hakusanoja muokattiin arvioinnin perusteella. Kansainvälisiä lähteitä etsittäessä hyödynnettiin aiemmin tehtyjen tutkimusten lähdeluetteloja. Materiaalin julkaisuajankohta oli huomioitava tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta. Opinnäytetyöhön valikoitui materiaali, jonka sisältö oli relevanttia ja ajankohtaista tutkimuksen näkökulmasta. Tuomi, Sarajärvi (2018, 183) toteavat, että tutkimuskirjallisuuden tulisi olla enintään kymmenen vuotta vanhaa ja korkeatasoista.

5 Tulokset

5.1 Piha-alueen turvallisuus

Aineistoa analysoitaessa esille nousi varhaiskasvattajien havainnot lasten turvallisuuteen liittyvistä seikoista. Tutkimustulosten perusteella turvallisuus voidaan tutkimuksessa jakaa kiinteiden rakenteiden- ja pihan rajaamista koskevaan tarkasteluun. Molemmat voidaan nähdä tutkimuksen valossa sekä toimintaa rajoittavina että mahdollistavina tekijöinä. Aineistoa tarkastellessa mahdollisia tekijöitä olivat lapsiryhmän hallinta sekä valvonta, jolloin lasten turvallisuus lisääntyy. Myös keinualueitten rajaaminen toisi turvallisuutta, koska lapset eivät juoksisi keinujen alle ja keinuista

voisi myös hyppiä, ilman että törmää toiseen. Piha-alueen jakaminen erillisiin sektoreihin oli lähes kaikissa vastauksissa perusteltu turvallisuutta lisäävänä tekijänä. Näkökulma, jossa pohdittiin aitojen poistoa lasten toiminnan näkökulmasta, oli poikkeava siitä linjasta mitä pääosalla oli. Aitojen poistaminen mahdollistaisi eri-ikäisten lasten leikin varhaiskasvatuspäivän aikana. Tämä on tärkeä havainto, kun pohditaan lasten sosiaalisia suhteita.

5.1.1 Kiinteät rakenteet

Kiinteillä rakenteilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan aitojen ja porttien rakenteita sekä päiväkotirakennusta.

Tutkimuksessa tuli ilmi, että päiväkotipihaan aidat ja portit ovat haasteellisia lasten turvallisuuden kannalta. Aitojen koettiin olevan liian matalia, niiden yli oli mahdollista kiivetä. Tutkimuksessa ei ilmennyt yhtä vastausta lukuun ottamatta se, pääseekö aidoista yli sulanmaan aikaan vai esimerkiksi vain talvella, jolloin lumi nostaa maanpintaa huomattavastikin.

”Aidat liian matalia. Talvella lapset karkaavat.” Lomake 8

”Porttien ja aitojen pitäisi olla sellaisia, että lapset eivät pääse ryömimään ali eivätkä kiipeämään yli!” Lomake 7

Toinen esiin noussut asia aitojen ja porttien turvallisuudessa oli se, että niiden alta on mahdollista mennä. Tutkimuksen toteutuksen aikaan päiväkodin pihassa oli laajoja hiekka-alueita ja hiekkaa oli runsaasti juuri aitarakenteiden alla. Tutkimukseen vastanneet eivät kuitenkaan ole tarkentaneet vastausta siten, että olisi pääteltävissä kaivavatko lapset hiekkaa, jolloin aidan ja maanpinnan välissä oleva tila kasvaa, vai onko rakenne itsessään karkaamisen mahdollistava.

Päiväkoti rakennuksena itsessään toi lasten turvallisuuden näkökulmasta haasteita. Rakennus on suunniteltu siten, että alakerrosten sisäänkäynnit ovat porttikäytävämaiset. Sisäänkäynnit ovat kiinteästi katettu rakennuksen rakenteilla, ja niihin on osittain avonainen- ja osittain suljettu näkyminen. Yläkerroksiin johtaa rakennuksesta reilusti ulkonevat porttikäytävät. Käytävät ovat umpinaiset ja niiden alapuolella on pieni varastotila. Päiväkodin yläpihalla on kaksi ulosmeno porttia, joista

toinen jää piiloon yhden yläkertaan menevän porttikäytävän taakse ja toinen on rakennuksen kauimmaisessa päädyssä ja se on sijoitettu rakennuksen kulman taakse asfalttikäytävän päähän.

”Yläpihalla katvealueita joihin ei näe” Lomake 2

” 1. Kuolleet kulmat: Portaikkojen sivut” Lomake 1

Useassa vastauksessa oli kirjoitettu kuolleista kulmista, jotka ovat vaikeita valvoa. Kuolleet kulmat syntyvät yllä mainituista rakenteista. Näihin rakenteisiin ei pihan suunnittelulla pysty vaikuttamaan. Mutta ne ovat huomionarvoisia seikkoja, kun mietitään lasten turvallisuutta piha-alueella toteutettavassa ulkoilussa.

5.1.2 Pihan rajaaminen

Pihan rajaaminen tarkoittaa sen toimintojen rajaamista tai pihan rajaamista sektoreihin. Tutkimuksessa esiin nousseita rajaamisnäkökulmia olivat keinualueitten rajaaminen. Keinualueita on kolme ja ne ovat pihassa joko keskellä piha-aluetta tai pihan reuna-alueella. Kaksi keinualueista on rajattu kevyellä köysielementillä sivusta päin ja yksi on rajaamaton. Yhtään keinualueita ei ole rajattu kulku estävillä rakenteilla. Tutkimuksessa keinualueitten rajauksiin toivottiin ratkaisuja. vastauksissa korostui se, että lapsilla on mahdollisuus juosta keinualueelle ja näin ollen jäädä keinussa olevien alle.

”Tarvittaisiin turvallinen aidattu keinualue” Lomake 7

”Pienten puolella keinut voisi rajata, ettei lapset joudu vaaraan (kävele keinujen alle)” Lomake 8

Päiväkodin yläpihalla sijaitsee asfaltoitu pyöräilyalue. Pyöräilyalue sijaitsee muiden päiväkodin leikkialueitten seassa ja pyöräilyreitti toimii myös päiväkodin pienimpien siirtymäväylänä heidän mennessään niin sanotulle pienten pihalle. Tutkimuksessa pyöräilyalueen sijoittelu koettiin turval-

lisuusnäkökulmasta haastavana. Lapset leikkivät pyöräilyalueen keskellä ja siirtyvät pihan eri toimintoihin liikkuen pyöräreitillä tai sen poikki. Vastauksissa mietittiin mahdollista pyöräilyalueen rajaamista tai sen siirtämistä toiseen paikkaan.

”Pyörillä ajaessa pienet voi jäädä alle” Lomake 2

Koko pihan rajaaminen erillisin sektoreihin koettiin kaikissa vastauksissa tärkeäksi. Piha on jaettu alapihaan, yläpihaan, pientenpihaan ja keskipihaan. Nämä rakenteet haluttiin säilyttää nimenomaan turvallisuusnäkökulmasta. Lasten valvonta on helpompaa ja näin minimoidaan tapaturmat.

”Turvallisuus sekä lapsen, että aikuisen valvonnan kannalta” Lomake 3

5.2 Vastaajien esiin tuomat kehittämisehdotukset koskien päiväkodin piha-alueita

Tutkimustuloksia analysoitaessa esiin nousi konkreettisia esimerkkejä ja toiveita siitä, millaisilla toimenpiteillä piha-alueita voitaisiin parantaa. Esiin tulleita asioita olivat piha-alueen esteettömyys ja leikkialueelle tehtävät muutostyöt. Leikkialueitten muutostyöt sisältävät myös istutusten säilyttämiseen sekä niiden lisäämiseen liittyvät näkökulmat ja luonnonmukaistaminen.

5.2.1 Piha-alueen esteettömyys

Piha-alueen esteettömyyden tutkiminen oli tärkeä osa tutkimusta. Hankerahoituksen myöntämisperusteissa oli yhtenä tärkeänä kohtana pihan esteettömyyden huomioiminen. Tulokset osoittivat, että yläpiha koettiin esteettömäksi liikkua, mutta sen toiminnot eivät tukeneet esteettömyysnäkökulmaa. Olemassa oleva asfaltti helpottaa kulkua rattaiden kanssa ja pyörätuolilla. Pihaan toivottiin kuitenkin selkeitä merkintöjä, jotta pihassa erottuisi esimerkiksi pyöräilyalue. Haasteena nähtiin porttien toiminnot, kuten lukitusten avaaminen ja se, että portit aukeavat eri suuntiin eri paikoissa. Osa aukeaa avaajaa kohti ja osa avaajasta poispäin. Leikkivälineet ja istuinalueet eivät olleet esimerkiksi pyörätuolissa liikkuvan saavutettavissa. Kyselylomakkeessa kysymyksessä 7 (Liite 2.) pyydettiin ratkaisuehdotuksia esteettömyyden lisäämiseksi. Vastauksissa yhdessä lomakkeessa annettiin useita ratkaisuja pihan esteettömyyden parantamiseen. Pihassa tulisi olla pöytäryhmä,

jossa olisi pidennetty pääty, jolloin pyörätuolilla olisi mahdollisuus istua pöydän ääressä. Tukikahvat leikkitelineissä mahdollistaisivat liikkumisen ja nousemisen. Hiekkalaatikolla leikkiminen on haaste pyörätuolilla liikkuvalla ja pihassa olevat tavalliset keinut eivät mahdollista keinumisen kokemista kaikille. Alapihalle ei ole esteetöntä kulkua päiväkodin piha-alueelta. Tähän ratkaisuksi esitettiin luiskaa, jota pitkin alapihalle pääsisi rattailla tai pyörätuolilla.

”Hiekkalaatikolla on vaikea leikkiä pyörätuolista, tavallisessa keinussa keinuminen suorastaan mahdotonta.” Lomake 2

”Alapihalle ramppi tai muu reitti, jotta pääsee rattailla myös sinne.” Lomake 5

5.2.2 Leikkialueet

Päiväkodin pihan leikkialueet on jaettu aitarakentein sektoreihin. Alapihalla on rinnealue, jossa on pensaita, pihlajia, katajia ja mäntyjä. Suuria mäntyjä on muutamia. Alapihalla on kalliota, jonka alapuolella on pieni nurmialue. Pääosa oleskelupihasta on hiekkaa. Pienten pihan ja keskipihan oleskelupihan materiaali on hiekkaa. Molemmissa on muutamia koristeomenapuita ja matalia pensaita. Hiekkalaatikot ovat katetun suojan alla ja lisäksi molemmissa on markiisit. Yläpiha on pääosin asfalttia ja valettua kumialustaa. Yläpihalla on yksi hiekkalaatikko ja pieni hiekka-alue keijujen lähistöllä. Yläpihalla on muutamia koristeomenapuita sekä matalia pensasryhmiä.

Tutkimustulokset tuovat esiin sen, että piha-alue on pieni. Erityisesti pienten piha koettiin useissa vastauksissa jääneen pieneksi. Valtaosa vastaajista koki sekä hiekan että asfaltin liian vallitsevana materiaalina pihoissa. Hiekka alustana nähtiin materiaalina, joka rajoittaa lasten leikkimistä, koska autot ja työntökärryt eivät kulje hiekalla. Tilalle toivottiin jotain pehmeää pohjamateriaalia.

”Asfaltti pois!!!” Lomake 1

Olosuhteet päiväkodin piha-alueella haastavat kesällä. Piha-alueella ei ole varjopaikkoja ja piha on tutkimukseen osallistuvien mielestä liian kuuma. Pihaan toivottiinkin varjopaikkoja, yhtenä esimerkkinä nopeasti suuriksi kasvavat puut, jotka antaisivat varjoa.

” Kesällä piha ahdistavan kuuma.” Lomake 1

Lomakekyselyssä (Liite 2.) kysyttiin millaisia kasveja sekä puita piha-alueelle toivottiin ja mitä olemassa olevaa tulisi säilyttää. Suurin osa vastaajista toivoi, että olemassa olevat puut ja pensaat säilytettäisiin. Muutamassa vastauksessa pensaat koettiin huonokuntoisiksi ja näin ollen niiden poistaminen olisi ajankohtaista. Olemassa olevien istutusten lisäksi toivottiin erilaisia hyötykasveja kuten marjapensaita sekä omenapuita. Lapset saisivat poimia ja syödä tai hyödyntää istutuksia muuten leikeissä. Toiveissa oli myös metsäisää tai muuten tiheää istutusaluetta, jonka siimekseen lapset saisivat piiloutua. Valtaosa vastaajista toi esiin sen, että erilaisia puita ja pensaita kaivattaisiin lisää päiväkodin piha-alueelle. Myös lasten kanssa tutkiminen ja kukkien sekä kasvien kasvattaminen oli vastauksissa esiin nouseva asia.

” Pensaat, jänniä majapaikkoja.” Lomake 7

”Mahdollisimman paljon kaikkea mitä voi tutkia, minkä taakse piiloutua yms.” Lomake 8

Pihan luonnonmukaistamiseen saatiin tutkimuksessa vastauksia ja niissä korostui piha-alueen pinnan muotojen muokkaaminen profiililtaan monimuotoiseksi sekä luonnonmateriaalien tuominen piha-alueelle. Luonnon materiaaleja, joita vastauksissa tuli esille, olivat kivet, puun rungot, pölkkyt sekä majanrakentamiseen oksat. Luonnonmukaisten elementtien tuominen pihaan rikastuttaisi lasten leikkiä. Esimerkiksi majaleikki mahdollistuisivat, jos pihassa olisi oksia ym.

”Elävää maata, runkoja yms.” Lomake 8

”Mahdollisimman paljon luonnon materiaaleja kuten isoja kiviä, puun runkoja...”

Lomake 7

5.3 Lasten fyysistä aktiivisuutta tukeva piha

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, mitkä elementit olemassa olevassa pihassa tukevat- tai mitä sinne tulisi lisätä, jotta se tukisi lasten fyysistä aktiivisuutta.

Valtaosa vastaajista toi esille sen, että olemassa olevat kiipeilytelineet tukevat lasten motorista kehitystä, myös pyöräilyn hyödyt nousivat esiin. Pyöräilemisen koettiin tukevan lasten tasapainon hallintaa ja lisäävän liikuntaa. Pelikentät ja mahdollisuus pelaamiseen nähtiin lasten liikunnan lisäämisen näkökulmasta hyvinä.

”Panna [peleareena] ja isokenttä innostavat liikkumaan.” Lomake 3

Fyysistä aktiivisuutta lisäävänä elementtinä toivottiin pihan pinnan muotojen muokkaamista sellaisiksi, että niissä voisi kiipeillä ja laskea talvella mäkeä. Tämä tuli ilmi lähes jokaisessa vastauksessa. Erityisesti kiipeilemistä pidettiin aktiviteettina, josta lapset pitävät ja johon heillä tulisi olla mahdollisuus. Myös tunneli rakenteita toivottiin pihaan muutamissa lomake vastauksissa.

6 Pohdinta

6.1 Eettisyys ja luotettavuus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet (Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet Opintoasioiden lautakunnan vahvistamat 11.12.2018, 4–5) ohjeistuksessa sanotaan, että avoimeen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI) osallistuvan henkilön tulee noudattaa muun muassa seuraavanlaisia eettisiä ohjeita. Kunnioittaa tutkimukseen osallistuvien yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta, ihmisarvoa ja muita oikeuksia. Noudattaa rehellisyyttä ja tarkkuutta raportoinnissa, suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tutkimuslupien hankinta ja eettisesti kestävä tiedonhankinta yhdessä muiden asiantuntijoiden työn ja saavutusten huomiointi tulee muistaa prosessin eri vaiheissa. Aineiston hallinnassa ottaa huomioon aineiston käsitteilyssä ja säilytyksessä tekijänoikeus asiat, tieteellisen tiedon tietoaaineistoa koskevat menetelmät sekä toimii luottamuksellisesti salassa pidettävien asioiden ja organisaatiota koskevien tietojen osalta.

Kohdeorganisaation kanssa on laadittu opinnäytetyösopimus ja toimeksiantajalta haettu tutkimuslupa ennen aineiston keruun aloittamista. Aineistosta on tehty aineistohallintasuunnitelma. Aineistoa säilytettiin asianmukaisesti siten, että ulkopuolisilla ei ollut pääsyä aineistoon. Opinnäytetyön kannalta tärkeäksi tuli saada piha-alueen käyttäjien, eli lasten kokemus ja toiveet näkyville suunnittelusta ja rakentamisesta vastuussa olevalle taholle. Kyselylomakkeet on rakennettu siten, että kysymyksiin vastasivat varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattilaiset tiimeittäin. Tiimeissä työskenteli tutkimushetkellä kolmesta neljään varhaiskasvattajaa. Ammattilaiset koostuivat varhaiskasvatuksen opettajista, varhaiskasvatuksen sosionomeista sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajista. Taustatietoja ei kerätty tutkimuksen missään vaiheessa, ja tieto tiimien ammatillisesta rakenteesta on peräisin toimeksiantajalta. Tutkimukseen osallistuvien asiantuntijuus lisää tutkittavan aineiston luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Luotettavuuden arviointiin laadullisessa tutkimuksessa ei ole selkeää ohjetta. Tutkimusta tulee arvioida kokonaisuutena ja tutkija voi esittää itselleen kysymyksiä, kuten miksi ja mitä olet tutkimaan. Tutkimuksen tulee olla eettisesti korkeatasoista. (Tuomi, Sarajärvi 2018, 163–164.)

Kysymyslomakkeet, joita oli yhdeksälle tiimille, olivat päiväkodin kahvihuoneessa, josta kukin tiimi sai hakea oman kappaleensa. Lomakkeet, joihin oli vastattu, palautettiin tutkijan lukolliseen lokeroon. Näin tutkittavien anonymiteetti säilyi prosessin alusta loppuun saakka. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja se tuotiin esiin saatekirjeessä (Liite 1.), joka oli lomakekysymysten (Liite 2.) saateena. Kaikki kysymyslomakkeet jakoutuivat tiimeihin ja määräajassa palautuneita lomakkeita oli viisi kappaletta. Jotta tuloksista tulisi mahdollisimman kattavat ja luotettavat jatkoi tutkimuksen tekijä vastausaikaa vielä viikolla. Päiväkodin esihenkilö informoi henkilöstöä jatketusta ajasta. Tämän jälkeen vastauksia tuli vielä kolme lisää. Näin ollen tutkimuksen luotettavuuden kannalta vastauksia tuli hyvin. Opinnäytetyötä tekevän opiskelijan oma kokemus ja mielipiteet eivät ole vaikuttaneet aineiston vastauksiin eikä analysointiin. Tutkimusta tekevä opiskelija myös työskenteli toisaalla tutkimuksen toteutuksen aikaan.

Opinnäytetyöprosessin aikana ja tutkimustuloksia analysoitaessa, työn tekijä huomasi kysymyslomakkeessa (Liite 2.) kysymyksen numero 3 olevan enemmän määrälliseen tutkimukseen soveltuva. Opinnäytetyön tekijä pohti ovatko kysymyksen 3 vastaukset hyödynnettävissä myös laadullisessa

tutkimuksessa ja tuli siihen johtopäätökseen, että ne ovat. Mikäli vastaukset olisivat olleet ainoastaan ei tai kyllä, ilman perusteluja, olisi kysymys jätetty analyysin ulkopuolelle. Luotettavuuden arviointiin vaikutti myös se, että kysymyslomakkeen kaikki kysymykset eivät olleet auenneet tutkittaville selkeästi. Osa vastauksista jätettiin analyysin ulkopuolelle, koska niihin ei ollut vastattu kysymyksen asettelun mukaisesti. Osassa lomakkeista oli myös tyhjiä vastauksia, mutta analyysin näkökulmasta jokaiseen kysymykseen saatiin kuitenkin vastauksia ja vastauksia voitiin hyödyntää tutkimuksessa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että päiväkotien piha-alueitten luonnonmukaistamisesta sekä pihalla tapahtuvasta toiminnasta, niin liikkumisen kuin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta on saatavilla tuoretta tutkimusaineistoa. Aiheesta on myös kansainvälistä materiaalia ja niiden tulokset tukevat suomalaisten tutkijoiden tuottamaa aineistoa. Urban Nature Atlas sivusto esittelee useita kansainvälisiä hankkeita liittyen luonnonmukaistamiseen. Esimerkiksi Environmental education project in the Green Play City (2024), Saksan Bonnissa tuo esiin sen, miten tällaisilla projekteilla on vaikutusta muun muassa ihmisten sosiaaliseen vuorovaikutukseen, kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä ympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen ja lisäämiseen. Opinnäytetyön tekijälle haasteellisinta olikin poimia juuri tähän tutkimukseen soveltuva aineisto. Tässä tärkeässä osassa oli aiheen rajaus. Materiaalia esimerkiksi koskien luontokosketuksen vaikutuksista ihmisten immuunijärjestelmän häiriöihin ja terveyteen löytyi runsaasti ja aiheesta on käynnissä tutkimuksia, mutta tässä opinnäytetyössä aihetta käsitellään vain lyhyesti.

6.2 Tulosten käyttökelpoisuus ja tulosten tarkastelu

Tutkimuksen kohteena olevassa päiväkodissa varhaiskasvatuksessa olevat lapset (n. 160) ja siellä työskentelevät varhaiskasvattajat ulkoilevat porrastetusti päiväkodin pihassa aamu- ja iltapäivisin. On tärkeää, että päiväkodin piha on viihtyisä, mutta se toimii myös kokonaisvaltaisen lasten hyvinvointia tukevana ympäristönä, jossa lasten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi sekä turvallisuus tulee huomioiduksi.

Aiemmissa tutkimuksissa on tullut ilmi, että lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia voidaan tukea varhaiskasvatuksessa piha-alueitten luonnonmukaistamisella. (Sinkkonen, Tahvonen, Puhakka, Roslund 2019.) Tutkimustulokset myös osoittavat, että lasten motoristen taitojen kehittymisellä ja päiväkotien liikuntaolosuhteilla on tutkitusti yhteys. Laaja piha-alue on yhteydessä muun muassa

lasten välineiden käsittelytaitoihin ja monipuoliset pinnanmuodot näyttäisivät tukevan lasten liik-kumistaitojen kehitystä (Sääkslahti jne. 2018, 1, 5–7.) Hankepäiväkodin piha-alue on suhteellisen pieni, kun verrataan sitä sen käyttäjämäärään, joka muodostuu noin 160 lapsesta ja päiväkodin henkilökunnasta. Piha-alueen kokoa ei ole mahdollista suurentaa, mutta monipuolistamalla sen toimintoja luonnonmukaisia materiaaleja hyödyntäen, voidaan siitä saada lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia tukeva ja liikkumaan innostava ympäristö. Toisaalta ei voida myöskään unohtaa päiväkodissa työskenteleviä varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Tutkimus ei kohdentunut heidän tarpeisiinsa ja toiveisiinsa, mutta lasten hyvinvointia tukemalla, myös kasvattajien hyvinvointi kohentuu välillisesti. KOTA- hankkeen tulokset tuovat esiin, että ristiriitatilanteet lasten sosiaalisissa suhteissa ovat vähäisempiä luontoympäristössä toimittaessa ja luontoympäristö kohentaa muutoinkin siellä oleskelevien hyvinvointia ja vähentää stressiä. (Viherpihalta terveyttä ja hyvinvointia 2019).

Aiemmat tutkimukset osoittavat, että luontoympäristöllä on kokonaisvaltaista hyvinvointia, kehitystä ja mielikuvitusta tukeva vaikutus. Puhakka jne. (2019, 7–8) tutkimus osoittaa, että luonnonmukaisten materiaalien käyttö päiväkodin piha-alueella lisää lasten fyysistä aktiivisuutta. Lapset esimerkiksi ryömivät, kierivät ja kiipeilevät luonnon materiaalia olevalla piha-alueella mieluummin, kuin asfaltilla tai hiekalla. Viherympäristö myös rauhoittaa lapsia. Siellä voi levätä katsellen taivaalle. Opinnäytetyön tutkimus tuo esille saman suuntaisia tuloksia. Päiväkotipihaan maaston muotoja lisäämällä sekä tuomalla pihaan luonnonmukaisia elementtejä, kuten puun runkoja ja kiviä, lapset pääsisivät esimerkiksi kiipeilemään ja tasapainottelemaan. Hiekka materiaalina vaikuttaa lasten leikkiin siten, että siinä on hankala työntää esimerkiksi kuorma-autoja tai nuken rattaita. Hiekkaa koettiin päiväkodin piha-alueella olevan liikaa. Samoin oli asfaltin kohdalla. Vastauksissa tuli toisaalta esiin, että asfaltti mahdollisti pyöräilemisen piha-alueella sulan maan aikaan ja se nähtiin hyvänä fyysisen aktiivisuuden lisääjänä.

Useassa vastauksessa tuotiin esiin se, että päiväkodin piha-alue on paahteinen ja kuuma eikä sieltä löydy varjopaikkoja. Suuren päiväkotirakennuksen katveessa on piha-alue, jossa on vähän kasvillisuutta ja alustan materiaalit ovat pääosin hiekkaa, asfalttia sekä valettua kumialustaa. Nämä seikat itsessään jo aiheuttavat haastavat olosuhteet. Elämänmittainen lähivihreä polku tietopakettissa (2020, 16) kuvataan, miten ympäröivällä kasvistolla on tärkeä tehtävä sääilmiöiden vaikutusten torjunnassa. Eri korkuiset puut ja pensaat antavat suojaa paahteelta ja tuulelta. Ne myös vaikuttavat ympäristöstä tuleviin ääniin vaimentaen. Rakennus itsessään varaa lämpöä ja tummat pinnat

kuten asfaltti sekä vähäinen kasvillisuus saa aikaan lämpösaarekeilmiön. Tällöin rakennetun ympäristön lämpötila nousee muuta ympäristöä korkeammaksi. Ratkaisuksi tähän ilmiöön on ehdotettu puustoa, joka haihduttaa vettä ja tuo varjoa. Helteen tuomat terveystaitat ovat tutkittuja ja ne voivat olla hyvin vakavia. Tutkimukseen vastanneet toivoivatkin suuriksi kasvavia puita ja muuta varjostavaa kasvillisuutta lisää piha-alueelle.

Varsinkin suuremmissa kaupungeissa ongelmaksi muodostuu niin sanotun lähimetsän puuttuminen päiväkodin läheltä. Silloin on syytä miettiä luonnon tuomista lähemmäksi käyttäjiä. Kaupunki- ja leikkialue suunnittelulla on suuri merkitys siinä, millaisia lähiluontokokemuksia on tarjolla. Materiaalivalinnat rakenteissa, luonnollinen kasvusto, puut ja pensaat luovat ympäristön, joka ruokkii lasten mielikuvitusta ja luovaa leikkiä. (Elämänmittainen lähivihreäpolku 2020,7,16.) Tutkimuksessa nousi esiin kasvillisuuden merkitys lasten leikissä. Olemassa olevaa puustoa ja kasvillisuutta toivottiin säilytettävän ja uusia istutettavan, juuri leikin näkökulmasta. Lapset leikkivät piiloleikkiä pensaiden suojissa ja ne toimivat myös kotileikkiympäristönä. Keppien ja oksien tuonti piha-alueelle mahdollistaisi esimerkiksi majojen rakentamisen. Kaikki luonnonmateriaali mitä lapset voisivat kerätä ja hyödyntää leikeissään, lehdet, marjat, kävyt olisivat vastaajien mielestä hyviä. Tutkimuksessa tuli esiin myös kasvien ja kukkien istutus lasten kanssa. Esimerkiksi kasvulaatikoiden tuomista alapihalle toivottiin useammassakin kyselylomakkeen vastauksessa.

Päiväkoti, jonka piha-alueelle muokkaus tehdään, on varhaiskasvatusajan ulkopuolella yleisessä käytössä. Opetushallituksen rakennus ympäristössään (2024), sivustolla annetaan tietoa siitä, mitä asioita tulee huomioida koulu ja päiväkotiympäristössä. Päiväkodin piha-alueen tulee olla sellainen, että se rohkaisee käyttäjiä leikkimään sekä liikkumaan turvallisesti. Keskeisinä seikkoina voidaan pitää valvottavuutta, leikki- ja liikuntavälineiden turvallisuutta sekä esteettömyyttä. Päiväkotien piha-alueiden suunnittelu on erityisen tärkeää, koska lapset viettävät ulkona suuren osan varhaiskasvatusajastaan. Tulee muistaa myös se, että piha-alue on yleisessä käytössä varhaiskasvatusajan ulkopuolella. Tällöin kuluttajaturvalaki on merkityksellinen piha-alueita suunniteltaessa. Tutkimustulokset osoittavat, että hankepäiväkoti on suunniteltu ja rakennettu siten, että sen piha-alueen valvottavuus on haastavaa. Erilaiset ulkonevat rakenteet peittävät näkyvyyttä ja pihaan syntyy niin sanottuja kuolleita kulmia. Tutkimustuloksissa tuli esiin pihan aitojen turvallisuus. Tutkittavat kokivat, että lapset pääsivät alittamaan tai ylittämään aitoja liian helposti. Esille ei tullut, tarkoitettiinko myös päiväkodin pihan reunustavaa aitaa, vai esimerkiksi eri piha-alueita erottavia

aitoja. Yhdessä vastauksessa sanottiin aitojen ylittämisen olevan mahdollista talvella, muista vastauksista ei ilmennyt, olivatko tilanteet sidottuja johonkin vuodenaikaan.

Kyselylomakkeessa oli kysymys koskien piha-alueen esteettömyyttä. Suurin osa vastauksista koski yläpihalta alapihalle siirtymistä ja sen haastavuutta esteettömyyden näkökulmasta. Päiväkodin yläpihalta ei pääse alapihalle suoraa reittiä, vaan sinne päästäkseen täytyy kiertää päiväkotialueen ulkopuolelta pitkä matka, jotta pääsee alapihan pääportille. Pääportti on yleisen jalkakäytävän vieressä, eikä päiväkotialueella. Yhdessä lomakkeessa oli kuitenkin selvästi perehdytty esteettömyyteen laajemmasta perspektiivistä ja siinä olevat vastaukset olivat hyvin huomionarvoisia. Vastauksessa tuli esille kehitettävä asia ja osaan myös ratkaisuehdotus esteettömyyden näkökulmasta. Pyörätuolilla liikkuvalla piha-alueella olevat toiminnot ovat osittain haastavia tai niiden käyttö on mahdotonta. Pihassa ei ole penkki-pöytäryhmää, jonka ääressä voisi istua pyörätuolilla. Ratkaisu tähän olisi pöytä, jossa pidennetty pääty. Hiekkalaatikolla leikkiminen on vaikeaa pyörätuolissa istuvalle ja keinuminen on mahdotonta. Selkeillä merkinnöillä piha-alueen reitit olisivat helpommin hahmotettavissa. Erityisesti pyöräilyalue keskellä kulkuväyliä aiheuttaa helposti vaaratilanteita. (Lomake 2.) Esteettömyydestä puhuttaessa, ajatellaan sen usein liittyvän ihmisen kykyyn liikkua. Esteettömyys on kuitenkin laajempi käsite ja se sisältää muun muassa toimintakyvyn- sekä eri aistien pysyvän tai tilapäisen alentumisen. Päiväkodin toiminta-ajan ulkopuolella ulko- ja sisätilat ovat useimmiten käytössä kaikille käyttäjille. Tällöin näiden tilojen olisi hyvä olla riittävän esteettömät sekä turvalliset. (Saarsalmi 2008, 70–71.) (Ulkotilojen esteettömyyden SuRaKu -kartoitus- ja arviointiopas (Suunnittelu, Rakentaminen ja Kunnossapito n.d, 8,13) tuo esiin esteettömän ympäristön suunnittelussa huomioitavia asioita. Julkisen rakennuksen tulee olla saavutettavissa jalan, pyöräillen tai autolla ja sen sisäänkäynneille on yhtenäinen sekä selkeä reitti. Pimeään aikaan sisäänkäynti on valaistu ja se on selkeästi merkitty. Esteettömällä leikkialueella käytetään istutuksissa kasveja, jotka eivät ole myrkyllisiä ja jotka eivät ole voimakkaasti allergisoivia. Myöskään piikkiset kasvit eivät ole suositeltavia. Mikäli pihassa on istutusaltaita, olisi hyvä huomioida niiden käyttö liikuntaesteisen näkökulmasta. Esimerkiksi korotetut istutustasot, joiden alle mahtuvat jalat, mahdollistavat esteettömän käytön. Monipuolisessa pihassa voi jokainen kokea elämyksiä turvallisesti.

6.3 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Tutkimuksella pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymykseen, joka oli kuinka päiväkodin pihasuunnittelulla ja luonnonmukaistamisella voidaan tukea lasten fyysistä aktiivisuutta sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Opinnäytetyön tutkimustuloksista on saatu aikaan johtopäätökset, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen:

1. Lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja fyysistä aktiivisuutta voidaan lisätä päiväkodin pihasuunnittelulla ja luonnonmukaistamisella. Säilyttämällä jo olemassa olevia rakenteita, kuten kiipeilytelineet, keinut, liukumäet ja lisäämällä piha-alueelle luonnonmukaisia materiaaleja kuten puunrunkoja, kiviä ja oksia tuetaan lasten fyysistä aktiivisuutta ja motorista kehitystä. Maanpinnan muotoja lisäämällä ja hiekka-alueita vähentämällä saadaan aikaan lasten fyysistä aktiivisuutta lisäävä piha-alue. Olemassa olevan puuston ja kasviston säilyttäminen ja uusien istutusten lisääminen luo ympäristön, joka vähentää erityisesti helteiden aiheuttamia haittoja. Kasvillisuutta, puustoa sekä luontoelementtejä lisäämällä mahdollistetaan lasten monipuolinen ja mielikuvituksellinen leikki. Piha-alueen rajaamisen hyödyt ovat selkeät lasten turvallisuuden näkökulmasta.

Opinnäytetyön teoriapohja tukee tutkimuksessa esiin tulleita tuloksia ja niistä tehtyjä johtopäätöksiä. Toimeksiantaja voi hyödyntää tutkimuksen tuloksia paikallisesti päiväkodin pihasuunnittelussa. Olisi hyödyllistä sekä toimeksiantajan, että henkilöstön näkökulmasta, tehdä tutkimus siitä, miten pihan muokkauksella onnistuttiin tuottamaan lapsia liikuttava ja luonnonmukaistettu päiväkotipiha. Tärkeää olisi tutkimuksen näkökulmasta selvittää myös, miten piha-alueella ratkaistiin esimerkiksi vastauksissa esiin nousut pihan paahteisuus ja esteettömyys.

Opinnäytetyön tekijällä on tiedossa, että päiväkodit, jotka ovat saaneet valtionavustusta päiväkotipihojen liikuntaedellytysten ja luonnonmukaistamisen lisäämiseen, ovat mukana Tampereen yliopiston ja luonnonvarakeskuksen yhteisessä vahvistu-tutkimuksessa. Tutkimuksessa on mukana myös verrokkiryhmä, eli päiväkotiteja, joissa niin sanottua villiinnyttämistä ei tehdä. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia miten päiväkotipihojen luonnonmukaistaminen lisää lasten hyvinvointia ja vahvistaako se immuunipuolustusta. (Valtakunnallinen päiväkotipihojen villiinnyttämistutkimus n.d.)

Lähteet

A 20.12.2017.1007/2017. Ympäristöministeriön asetus rakennusten käyttöturvallisuudesta. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 2.11.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20171007#Pidm46111190298608> .

Elämän mittainen lähivihreäpolku. 2020. Tietopaketti lähiluonnon hyvinvointivaikutuksista. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162679/Elamanmittainen_lahivihrea_tietopaketti.pdf?sequence=1 .

Environmental education project in the Green Play City. 2024. Urban Nature Atlas verkkosivuilta. Viitattu 3.11.2024. <https://una.city/nbs/bonn/environmental-education-project-green-play-city> .

Hujala, E., turja, L. 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettiset periaatteet. Opintoasioiden lautakunnan vahvistamat 11.12.2018. Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkosivuilta. Viitattu 24.3.2024. [file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Eettiset%20periaatteet%2011122018%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Eettiset%20periaatteet%2011122018%20(2).pdf) .

Kaasinen, A., Myllyniemi, U. 2023. Ulkona opettamisen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P. 2022. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. 3p. Tampere: Vastapaino.

Kuo, M., Barnes, M. & Jordan, C. 2019. Do Experiences with Nature Promote Learning? Converging Evidence of a Cause-and-Effect Relationship. *Frontiers in psychology* 10, 4-6. Viitattu 19.10.2024. <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2019.00305/full> .

Parikka-Nihti, M., Ek, T. 2024. Onni olla ulkona- Luonto ja kestävyyskasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: Santalahti-kustannus.

Pihlaja, P., Viitala, R. 2018. Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus.

Puhakka, R., Grönroos, M., Roslund, M., Parajuli, A., Saarenpää, M., Soininen, I., Sinkkonen, A. 2019. Luontopohjaisia ratkaisuja immuunipohjaisiin häiriöihin. Alue ja ympäristö Katsauksia. ResearchGate verkkosivuilta. Viitattu 2.1.2024. https://www.researchgate.net/publication/338073378_Luontopohjaisia_ratkaisuja_immuunijarjestelman_hairioihin .

Puhakka, R., Rantala, O., Roslund, M. I., Rajaniemi, I., Laitinen, O. H., Sinkkonen, A., ADELE Research Group. 2019. Greening of Daycare Yards with Biodiverse Materials Affords Well-Being, Play and Environmental Relationships. Article from *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Viitattu 5.10.2024. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6719197/pdf/ijerph-16-02948.pdf> .

Rakennus ympäristössään. 2024. Opetushallituksen verkkosivut. Viitattu 5.10.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/rakennus-ymparistossaan> .

Saarsalmi, O. 2008. Päivähoidon turvallisuussunnittelu. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 71. Vaajakoski: Gummerus. Viitattu 2.11.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71936/URN:NBN:fi-fe201504226169.pdf?sequence=1&isAllowed=y> .

Sainio, T., Pajulahti, R., Sajaniemi, N. 2021. Näin tuet lapsen itsesäätelyä. Hyvinvoinnin pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: Santalahti-kustannus.

Sinkkonen. A T., Tahvonen. O., Puhakka. R & Roslund. M I. 2019. Viherpihalta terveyttä ja hyvinvointia: Kohti tervettä aikuisuutta (KOTA) – päiväkodin viherpihan vaikutus lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Helsingin yliopisto ja Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.4.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/f7ffee73-7d72-4876-8ca2-12a20cd26a43/content> .

Sääkslahti, A., Niemistö, D., Nevalainen, K., Laukkanen, A., Korhonen, E., & Finni Juutinen, T 2019. Päiväkotien liikuntaolosuhteiden yhteys lasten motorisiin taitoihin. Liikunta & Tiede 56. Viitattu 24.3.2024. https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2019/lt_2-3_19_tutkimusartikkeli-saakslahti_lowres.pdf .

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Ulkotilojen esteettömyyden SuRaKu -kartoitus- ja arviointiopas. N.d. Invalidiliiton verkkosivuilta. Viitattu 22.10.2024. https://www.hel.fi/static/hki4all/ohjeet/SURAKU_OPAS.pdf .

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. 2024. Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2022:2a. Viitattu 2.11.2024. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>.

Valtakunnallinen päiväkotipihojen villiinnyttämistutkimus (Vahvistu). N.d. Bive verkkosivuilta. Viitattu 2.11.2024. <https://www.biwe.fi/paivakotipihojen-villiinnyttamistutkimus/> .

Valtionavustus päiväkotipihojen liikuntaedellytysten parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen. 2023. Aluehallintoviraston Pdf-dokumentti. Viitattu 26.10.2023. https://avi.fi/documents/25266232/133113886/Valtionavustus+p%C3%A4iv%C3%A4kotipihojen+liikuntaedellytysten+parantamiseen+ja+luonnonmukaistamiseen_FI.pdf .

Valtioneuvosto. 2023. Päiväkotien pihojen liikuntaedellytyksiin haettavissa avustusta. Valtioneuvosto verkkosivut. Viitattu 23.3.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/paivakotien-pihojen-liikuntaedellytysten-parantamiseen-haettavissa-avustusta> .

Liitteet

Liite 1. Aineistonkeruuseen liittyvä saatekirje

Hyvä varhaiskasvatuksen ammattilainen!

Olen Jaana Isojärvi ja työskentelen Keuruun kaupungin varhaiskasvatuksessa. Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa varhaiskasvatuksen sosionomiksi ja teen opinnäytetyötä, Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ulkoilualueen suunnittelulla varhaiskasvatuksessa. Tutkimus on osa Keuruun kaupungille myönnettyä hankerahoitusta, päiväkotipihojen liikuntaedellytysten parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen.

Hankerahoituksen haun yhteydessä on ollut muun muassa seuraavanlaisia kriteereitä: Toteutettavien hankkeiden tulee täyttää ekologisen kestävän kehityksen kriteerit. Hanke tulee valmistella monialaisesti yhteistyössä varhaiskasvatuksen sekä kunnan liikuntatoimen ja tilapalveluiden kanssa. Liikuntaedellytyksillä madalletaan kynnystä liikkumiseen ja mahdollistetaan lasten fyysisen aktiivisuuden lisääntyminen. Tarkoituksena on luoda motorisia taitoja kehittävä, maastonmuodoltaan monipuolinen toimintaympäristö. Luonnonmukaistaminen tarkoittaa luonnonmukaisten pintamateriaalien käyttöä, luontopohjaisten elementtien tuontia piha-alueelle ja monipuolisen kasvis-
ton valintaa. Turvallisuus tulee huomioida. (Valtioneuvosto 2023.)

Tutkimukseni ensimmäisessä vaiheessa tarkoituksena on selvittää teidän näkemyksenne, perustuen lasten havainnointiin päiväkotia arjessa, se miten varhaiskasvatustalo Aurinkolinnan pihaa tulisi muokata, jotta se tukisi lasten liikkumista, mielikuvitusta sekä luovaa leikkiä. Myös materiaali-
valintojen uusien hankintojen ja olemassa olevien rakenteiden tarpeellisuus lasten näkökulmasta tulee selvitettyksi. Tämä kysely toteutetaan huhtikuun 2024 aikana.

Toisen vaiheen tutkimuskysely toteutetaan syksyllä 2024. Tällöin piha-alueen muutostyöt on tehty ja teillä on jo kokemusta sekä havaintoja muutoksen onnistumisesta, lasten näkökulmasta. Toisen vaiheen tutkimuskysely toteutetaan samalla toimintaperiaatteella, olemassa olevien ryhmien mukaan.

Osallistuminen on vapaaehtoista ja tutkimus tehdään anonyymisti. Antamianne tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineistoa säilytetään vain opinnäytetyön kirjoittamisen ajan, jonka jälkeen se hävitetään. Analysoin materiaalin ja kirjoitan siitä koosteen, jonka toimitan Keuruun kaupungin Viheralueemestarille. Hän tekee pihaa koskevat lopulliset suunnitelmat ja materiaalihankinnat tulosten perusteella.

Kysymyslomakkeita on 9 kappaletta, yksi kutakin ryhmää kohden. Lomakkeet ovat kaikki samanlaisia, eivätkä ne sisällä tunnistetietoja. Pyydän teitä pohtimaan tiimissä kysymyksiä ja vastaamaan niihin viikon sisällä. Palauttakaa kysely lomake lukolliseen lokerooni kahvihuoneessa.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan www.theseus.fi osoitteessa ja se on vapaasti ladattavissa. Opin-
näytetyöni ohjaajana toimii Tuntiopettaja XXX XXX, Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja toimeksi-
antajana toimii Keuruun kaupunki.

Vastaan mielelläni kysymyksiin koskien opinnäytetyötäni.

Ystävällisin terveisin Jaana Isojärvi

Liite 2. Aineistonkeruulomakkeen kysymykset

Lomakekysymykset:

1. Mitkä kohdat päiväkodin pihassa ovat haasteellisia toiminnan kannalta, lasten näkökulmasta? (Turvallisuus, rakenteet, piha-alueen koko jne.)
2. Miten pihan toiminnot tukevat (kiinteät leikkivälineet, piha-alueen koko, vapaa leikki-tila) lasten liikunnallista elämäntapaa?
3. Onko tarpeen rajata pihaa erillisiin sektoreihin? (esim. Aidat) Jos vastasit kyllä, perustele lyhyesti miksi. (Tuo esiin lasten näkökulma.)
4. Millaisilla rakenteilla tai välineillä lisättäisiin lasten fyysistä aktiivisuutta ja luovaa leikkiä päiväkodin piha-alueella? (Motorisia taitoja edistäviä, tasapaino, havaintomotoriikka, vauhdin säätely. Välineet voivat tarkoittaa luonnollisia elementtejä kuten kiviä, puun runkoja tai ns. lasten käyttöön suunniteltuja ja tuotettuja elementtejä)
5. Miten pihaa voisi muokata pinnanmuodoiltaan (kumpareita, laskuja, tasaista pelialuetta jne.) lasten fyysistä aktiivisuutta tukevaksi?
6. Millaisia puita/kasveja toivoisitte piha-alueelle istutettavan? Mitä olemassa olevia puita/kasveja toivoisitte säästettävän (Pihlajat, katajat, pensaat, muu puusto)? Perustele vastauksesi.
7. Onko päiväkodin piha-alueella huomioitu esteettömyys? Millaiset ratkaisut lisääisivät esteettömyyttä? (Pyörätuoli, rattaat, liikuntarajoitteet jne.)